

Istotne zmiany w zakresie unijnych sankcji nałożonych w związku z agresją Rosji na Ukrainę

Obecnie kraje UE w różny sposób administrują i egzekwują sankcje wobec Rosji w zależności od systemu wewnętrznego i procesów politycznych. Jak wynika z doniesień prasowych, do lipca 2024 r. polskie organy nałożyły blisko 21 mln zł kar na firmy, które omijają sankcje nałożone na Rosję i Białoruś. W praktyce również coraz częściej spotykamy się z aktywnością KAS i prokuratury w tym obszarze.

W działania intensyfikujące walkę z problemem omijania sankcji wpisuje się dyrektywa wprowadzającą ogólnoeuropejskie minimalne kary za uchylanie się od sankcji, która 19 maja 2024 r. weszła w życie.

Z kolei MSWiA pracuje nad projektem ustawy nowelizującej polskie regulacje sankcyjne o zakazy i środki ograniczające wprowadzone w ramach sankcji unijnych. Projekt wprowadza także **dotatkowe obowiązki dla przedsiębiorców w zakresie identyfikowania i oceny ryzyka związanego z przestrzeganiem sankcji wobec Rosji.**

Zachęcamy do zapoznania się z poniższym alertem przybliżającym ww. kwestie.

Co zawiera dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1226?

19 maja 2024 r. weszła w życie dyrektywa 2024/1226, która wprowadza znaczące zmiany w zakresie stosowania i egzekwowania unijnych sankcji nałożonych w związku z agresją Rosji na Ukrainę. Jej celem jest **wprowadzenie ogólnoeuropejskich minimalnych kary za uchylenie się od sankcji oraz ujednoczenie odpowiedzialności karnej za naruszenie sankcji wobec agresji rosyjskiej w krajach wspólnoty.**

Zgodnie z przyjętymi regulacjami państwa członkowskie powinny wprowadzić w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania omawianej dyrektywy **w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie, zatem do 19 maja 2025 r.**

Na podstawie dyrektywy państwa członkowskie mają zapewnić, aby m.in. następujące czyny stanowiły przestępstwo, w przypadku gdy popełniono je umyślnie:

- a) bezpośrednio lub pośrednio **udostępnienie środków finansowych lub zasobów gospodarczych osobie, podmiotowi lub organowi objętymi sankcjami** lub na ich rzecz;
- b) **niedokonanie zamrożenia środków finansowych lub zasobów gospodarczych należących do osób, podmiotów lub organów objętych sankcjami;**
- c) **umożliwienie wskazanym osobom fizycznym wjazdu na terytorium państwa członkowskiego lub tranzytu przez to terytorium,** z naruszeniem zakazu stanowiącego unijny środek ograniczający;
- d) **realizacja transakcji z państwami trzecimi lub ich podmiotami w sposób naruszający sankcje;**
- e) **obrót towarami i usługami objętymi sankcjami,** w tym usługami pośrednictwa, pomocy technicznej lub innych usług;
- f) **świadczenie usług finansowych lub prowadzenie działalności finansowej,** gdy czyny te naruszają sankcje.

Ponadto, ww. dyrektywa wprowadza również określony katalog kar, a także odstraszających środków karnych i pozakarnych za naruszenia sankcji, w tym m.in.:

a) w przypadku osób fizycznych:

- kary pozbawienia wolności – **od roku do pięciu lat;**
- **cofnięcie zezwoleń na prowadzenie działalności;**
- pozbawienie prawa do zajmowania w osobie prawnej pozycji kierowniczych, tego samego rodzaju, jak rodzaj pozycji wykorzystanej do popełnienia przestępstwa;
- czasowy zakaz ubiegania się o urząd publiczny.

b) w przypadku osób prawnych:

- **grzywny, sięgające nawet 40 mln euro;**
- **pozbawienie prawa do korzystania ze świadczeń publicznych lub pomocy;**
- **pozbawienie dostępu do finansowania publicznego,** w tym do procedur przetargowych, dotacji i koncesji;
- **zakaz prowadzenia działalności gospodarczej i cofnięcie zezwoleń na prowadzenie działalności;**
- **likwidacja sądowa;**
- **zamknięcie zakładów wykorzystywanych do popełniania przestępstwa.**

Co zawiera projekt ustawy aktualizujący ustawę sankcyjną oraz ustawę o KAS?

Niezależnie od ww. dyrektywy Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji przedstawiło projekt dostosowujący tzw. ustawę sankcyjną¹ oraz ustawę o KAS do aktualnego zakresu wprowadzonych sankcji wobec Rosji, w związku z czym **organy administracji skarbowej będą mogły egzekwować obowiązki wynikające z sankcji w oparciu o ich zaktualizowany katalog.**

Poza jednak dostosowaniem obowiązującego brzmienia przepisów prawa krajowego do zmian wprowadzonych w rozporządzeniach unijnych w niniejszym projekcie znajdują się również **dotatkowe obowiązki dokumentacyjne i informacyjne wobec przedsiębiorców**, którzy w brzmieniu projektu **zostali włączeni do procesu analizy ryzyka związanego z omijaniem środków ograniczających przez nałożenie na nich obowiązku do podejmowania odpowiednich działań.** Oznacza to, że to na przedsiębiorców przerzucony został ciężar weryfikacji kontrahentów.

Kluczowe znaczenie dla przedsiębiorców będą miały obowiązki dotyczące m.in.:

- a) **Eksporterów** wywożących sankcjonowane towary do państw, co do których istnieje ryzyko, że biorą udział w obchodzeniu środków ograniczających lub przewożą te towary w procedurze tranzytu przez terytorium Federacji Rosyjskiej lub Białorusi, w postaci:
 - obowiązku składania **oświadczeń pod rygorem odpowiedzialności karnej**, że towary nie będą przetwarzane, składowane ani odsprzedawane na terytorium Rosji lub Białorusi oraz
 - obowiązku przedłożenia naczelnikowi urzędu celno-skarbowego **dokumentu potwierdzającego dokonanie odprawy celnej towaru z państwa przeznaczenia w terminie 45 dni** – pod rygorem kary pieniężnej do 500 tys. zł.

¹ Ustawa z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego (Dz.U. z 2024 r. poz. 507).

Ponadto, jeżeli wyniki analizy ryzyka przeprowadzonej przez organ KAS wskazują na wysokie ryzyko obejścia sankcji, naczelnik urzędu celno-skarbowego może zażądać od eksportera **przedłożenia oświadczenia producenta towaru, że podjął działania, które może udokumentować, w celu określenia, czy towar będzie używany przez użytkowników końcowych w sposób zgodny z warunkami przewidzianymi w przepisach Unii Europejskiej**. W praktyce oznacza to zatem obowiązek odebrania od kontrahenta zagranicznego oświadczenia o jego dalszych kontrahentach.

Co istotne, niezależnie od powyższego nowe przepisy **wyposażają naczelnika urzędu celno-skarbowego w prawo do dokonania zajęcia towaru i wystąpienia o orzeczenie jego przypadku** na rzecz Skarbu Państwa.

- b) **Importerów drewna i artykułów drewnianych** z państw, co do których istnieje ryzyko, że biorą udział w obchodzeniu sankcji, w postaci przedłożenia organowi **celnemu dowodów potwierdzających państwo pozyskania drewna lub państwo pozyskania drewna wykorzystanego do wytworzenia produktu drewnianego**.

Projekt uwzględnia również odpowiednie **zmiany w ustawie o KAS**, zgodnie z którymi:

- nowe zakazy i obowiązki informacyjne wprowadzane w ramach pakietów sankcji wobec Rosji **będą mogły być przedmiotem kontroli celno-skarbowej**;
- **Szef KAS będzie podmiotem właściwym w zakresie zwalniania zamrożonych środków finansowych lub zasobów gospodarczych lub udostępniania środków finansowych lub zasobów gospodarczych**;
- **katalog zachowań podlegających karze pieniężnej** został uzupełniony o nowe przepisy sankcyjne.

Planowany termin przyjęcia projektu przez RM to **III kwartał 2024 r.**

Wprowadzenie 14. pakietu sankcji

Przypominamy, że 24 czerwca 2024 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła również nowy pakiet sankcji gospodarczych i indywidualnych, w tym sankcje wobec kolejnych 116 osób i podmiotów odpowiedzialnych za działania podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażające. W ramach pakietu zmian legislacyjnych przyjęto również następujące środki sektorowe:

- zakaz świadczenia usług ponownego załadunku rosyjskiego skroplonego gazu ziemnego (LNG) na terytorium UE do celów operacji przeładunku w drodze do państw trzecich,
- zakaz stosowania systemu przekazywania komunikatów finansowych (SPFS),
- zakaz dostępu do portów i zakazem dostępu do usług konkretnych statków znajdujących się na liście sankcyjnej,
- zakaz drogowego transportu towarowego na terytorium UE, w tym tranzytu, tak by objąć nim unijnych przewoźników w co najmniej 25% należących do rosyjskiej osoby fizycznej lub prawnej,
- dalsze ograniczenia na eksport towarów, które przyczyniają się zwłaszcza do zwiększania rosyjskiego potencjału przemysłowego (np. chemikalia, w tym rudy manganu i związki ziem rzadkich, tworzywa sztuczne, sprzęt wydobywczy, monitory i sprzęt elektryczny), oraz kolejne ograniczenia na import helu z Rosji, który jest źródłem znacznych dochodów dla reżimu.

Pakiet obejmuje także środki, które pozwalają unijnym podmiotom dochodzić rekompensaty za szkody spowodowane przez przedsiębiorstwa rosyjskie w wyniku wdrażania sankcji i wyłączeń.

Jak postępować w zgodzie z sankcjami?

Wprowadzenie nowego zestawu sankcji, jak i zapowiedzi przyszłych rozwiązań legislacyjnych niosą za sobą konieczność dostosowania się do nowych wymagań prawnych. Aby zabezpieczyć podmiot przed ryzykiem

naruszenia przepisów, konieczne jest między innymi:

- sprawdzenie, jakim reżimom sankcyjnym podlega dana instytucja;
- przeprowadzenie oceny ryzyka związanego z sankcjami;
- realizacja procesu weryfikacji kontrahentów;
- utrzymanie lub stworzenie wewnętrznych procedur dotyczących sankcji;
- przydzielenie odpowiedzialności za realizację procesów konkretnym pracownikom, ich odpowiednie przeszkolenie oraz wdrożenie zasad dokumentacji i archiwizacji przeprowadzonych weryfikacji kontrahentów;
- wprowadzenie stosownych oświadczeń lub klauzul sankcyjnych do umów;
- prowadzenie monitoringu legislacyjnego, śledzenie zmian na listach sankcyjnych;
- budowanie świadomości wewnętrznej w organizacji.

Warto również przypomnieć kluczowe dla polskich przedsiębiorców ograniczenia wprowadzone w zakresie 12. i 13. pakietu sankcji, w tym m.in.:

- wprowadzenie klauzuli „nie do Rosji” – na mocy której unijni eksporterzy muszą umownie zakazać powrotnego eksportu do Rosji i powrotnego eksportu w celu wykorzystania w Rosji szczególnie wrażliwych towarów i technologii podczas sprzedaży, dostarczania, przekazywania lub eksportu do państwa trzeciego, z wyjątkiem krajów partnerskich;
- zakaz świadczenia pomocy technicznej, usług pośrednictwa lub innych usług związanych z towarami i usługami, w celu ich świadczenia, bezpośrednio lub pośrednio, na rzecz rządu Rosji lub osób prawnych, podmiotów lub organów z siedzibą w Rosji;
- ograniczenia w eksporcie towarów, które przyczyniają się do zwiększenia zdolności przemysłowych Rosji, takich jak np. transformatory elektryczne;
- zakaz sprzedaży, dostawy przekazywania, wywozu lub dostarczania bezpośrednio lub pośrednio, oprogramowania do zarządzania przedsiębiorstwem oraz oprogramowania do projektowania przemysłowego i produkcji przemysłowej, na rzecz Rosji lub osób prawnych, podmiotów lub organów z siedzibą w Rosji.

Możemy jakoś pomóc?

Piotr Świstak

adwokat, partner
Piotr.Swistak@gww.pl

Adrian Pocica

radca prawny, doradca podatkowy
Adrian.Pocica@gww.pl

Paweł Zasadni

radca prawny, doradca podatkowy
Pawel.Zasadni@gww.pl

Julia Dziedzic

prawnik
Julia.Dziedzic@gww.pl

Potrzebujesz kontaktu do najlepszych prawników?

**GWW Ładziński,
Cmoch i Wspólnicy sp. k.**
ul. Książęca 4
00-498 Warszawa

tel. +22 212 00 00
warszawa@gww.pl
www.gww.pl